

LOHJA TALPELAN KYLÄTONTTI

Historiallisen ajan kylätontin lähialueen koekaivaus

Petro Pesonen 2004

LOHJA TALPELAN KYLÄTONTTI

Historiallisen ajan kylätontin lähialueen koekaivaus
Petro Pesonen 2004

Koekaivaus Talpelan kylän pellolla

MUSEOVIRASTO

Sisällysluettelo

1. Arkistotiedot.....	1
2. Koekaivauskertomus	2
Negatiivi- ja kuvaluettelo	3
Dialuettelo	3
GT -karttaote	4
Peruskarttaote	5
Yleiskartta	6
Valokuvataulu	7

Höknöyt K. U. 28. 4. 2005

1. Arkistotiedot

LOHJA TALPELAN KYLÄTONTTI

Historiallisen ajan kylätontin lähialueen koekaivaus
Petro Pesonen 2004

<i>Kunta:</i>	Lohja
<i>Kylä:</i>	Talpela
<i>Tila ja maanomistaja:</i>	444-449-1-38 Isotalo, om. Esko-Juhani Alanko (Talpelantie 443, 08100 Lohja)
<i>Peruskartta:</i>	2023 10 SAMMATTI
<i>Kaivauspaikan koordinaatit:</i>	p= 6692 66-76, i= 3334 02-14, z= 37-41 m mpy
<i>Aiemmat tutkimukset:</i>	Petro Pesonen, inventointi 2002 (VT 1, Oittila-Lempola)
<i>Kertomukseen liittyvät löydöt:</i>	-
<i>Aiemmat löydöt:</i>	-
<i>Mustavalkonegatiivit:</i>	136035-136037
<i>Diapositiivit:</i>	54729-54730

2. Koekaivauskertomus

Talpelan kylä sijaitsee Lohjan länsipuolella, Hiidenveden Maikkalanselän Talpelanlahden länsirannalla. Kylässä on sen koko historian ajan ollut kaksi taloa: Isotalo ja Juuti, jotka ovat vierekkäin lahden länsirannan kumpareella, korkean Orosmäen juurella. Talojen ympärillä on laaksoissa ja rannalla peltoja. Suomen nimiarkiston kokoelmien mukaan Talpelanlahden pohjoispuolella on peltoalue nimeltä Vanhankylänpelto ja perimätiedon mukaan Talpelan talot Talpe ja Juutti ovat muinoin sijainneet siellä (Ylikangas, Heikki 1973: Lohjalaisten historia, s. 67). Kuninkaankartastossa v. 1776-1805 (Kepsu, Saulo & Alanen Timo 1989) Talpelan kylän talot on kuitenkin merkitty suunnilleen nykyiselle paikalleen lahden länsirannalle. Lisäksi taloja on nykyisen Päivölän paikkeilla, kylästä puolisen kilometriä länteen. Käydessäni paikalla v. 2002 inventoinnin yhteydessä, eräs vanhempi mieshenkilö kertoi lahden pohjoisrannalla joitakin vuosia sitten tehdyistä kaivutöistä, joiden yhteydessä oli tullut vastaan rakennusten jäännöksiä. Tarkempaa selkoa niiden laadusta tai tarkasta paikasta en saanut.

Mitään rakennuksenjäännöksiä tms. ei pellolla inventoinnissakaan ollut havaittavissa. Sen sijaan lahden perukassa olevan ladon itäpuolella olevalla matalalla, rantaan laskevalla pellolla maa oli tummaa, multaista ja siinä oli jonkin verran lohkottua kiveä, mahdollisia viitteitä vanhasta talon paikasta. Pelto oli viljankorrella, joten kovin tarkkaa havainnointia ei siinä pystynyt tekemään. Muualla lähiympäristön pelloilla ei ollut mitään muinaisjäännökseen viittaavaa.

Koska Turun ja Helsingin välisen moottoritien tuleva linjaus ohittaa peltoalueen vajaan 100 m päästä pohjoisessa ja pellon pohjoisosaan on tulossa yksi läjitysalueista, otettiin pellon koekaivaus kenttätöohjelmaan jo vuodeksi 2003 muiden tielinjauksella suoritettujen koekaivausten yhteyteen Lohjalla ja Nummi-Pusulassa. Maanomistaja ei kuitenkaan halunnut kaivauksia tuolloin pellolle, joten koekaivaus siirrettiin vuodelle 2004 Lohjan Hossanmäen kivikautisen asuinpaikan kaivauksen yhteyteen. Koekaivausten tarkoituksena oli selvittää, onko läjitysalueen alle jäävällä peltoalueella mahdollisesti Talpelan vanhan kylätontin rakenteita. Koekaivaus toteutettiin puolen päivän mittaisena koekuopituksena 30.9.2004 viiden Hossanmäen kaivaukselta irrotetun hengen voimin. Kaivausta johti allekirjoittanut, piirtäjänä toimi FM Tapani Rostedt ja kaivajina arkeologian opiskelijat Riina Mäki, Nora Salonen ja Riikka Väisänen.

Pellolle oli Tielaitoksen toimesta rajattu puupaaluin läjitysalueen sijainti, jonka pohjoispuolelle, kahteen itä-länsisuuntaiseen riviin paalutettiin 20 metrin välein koekuoppien paikat, yhteensä seitsemän kappaletta. Tällä katettiin oleellisin läjityssuunnitelman uhkaama alue pellolla – inventointihavainnothan oli tehty 30-40 metriä etelämpänä pellolla, ladon lähellä. Koekuopat kaivettiin neliömetrin laajuisina, koordinaattipaalun koillispuolelle. Kaivaminen suoritettiin lapiolla, tavoitteena oli selvittää, onko kyntökerroksen alapuolella säilyneitä kiinteitä rakenteita. Kuopat kaivettiin n. 30 cm syvyyteen ja peitettiin välittömästi koskemattoman pohjamaan tultua vastaan. Kyntökerroksen paksuus vaihteli kuopissa 20-25 cm välillä. Maaperä oli kaikkialla pellolla tiukkaa, harmaata savea. Mitään muinaisjäännökseen viittaavaa ei paikalta löytynyt eikä koekuopista löytynyt mitään. Silti etelämpänä pellolla, ladon lähellä saattaa olla muinaisjäännös, jonka sijainnin selvittäminen ei kuulunut tähän työhön. Läjityssuunnitelma voidaan toteuttaa suunnitelman mukaisesti.

Helsingissä 5.4.2005

Petro Pesonen, FL

Negatiivi- ja kuvaluettelo

Kuvaaja: Petro Pesonen 2004

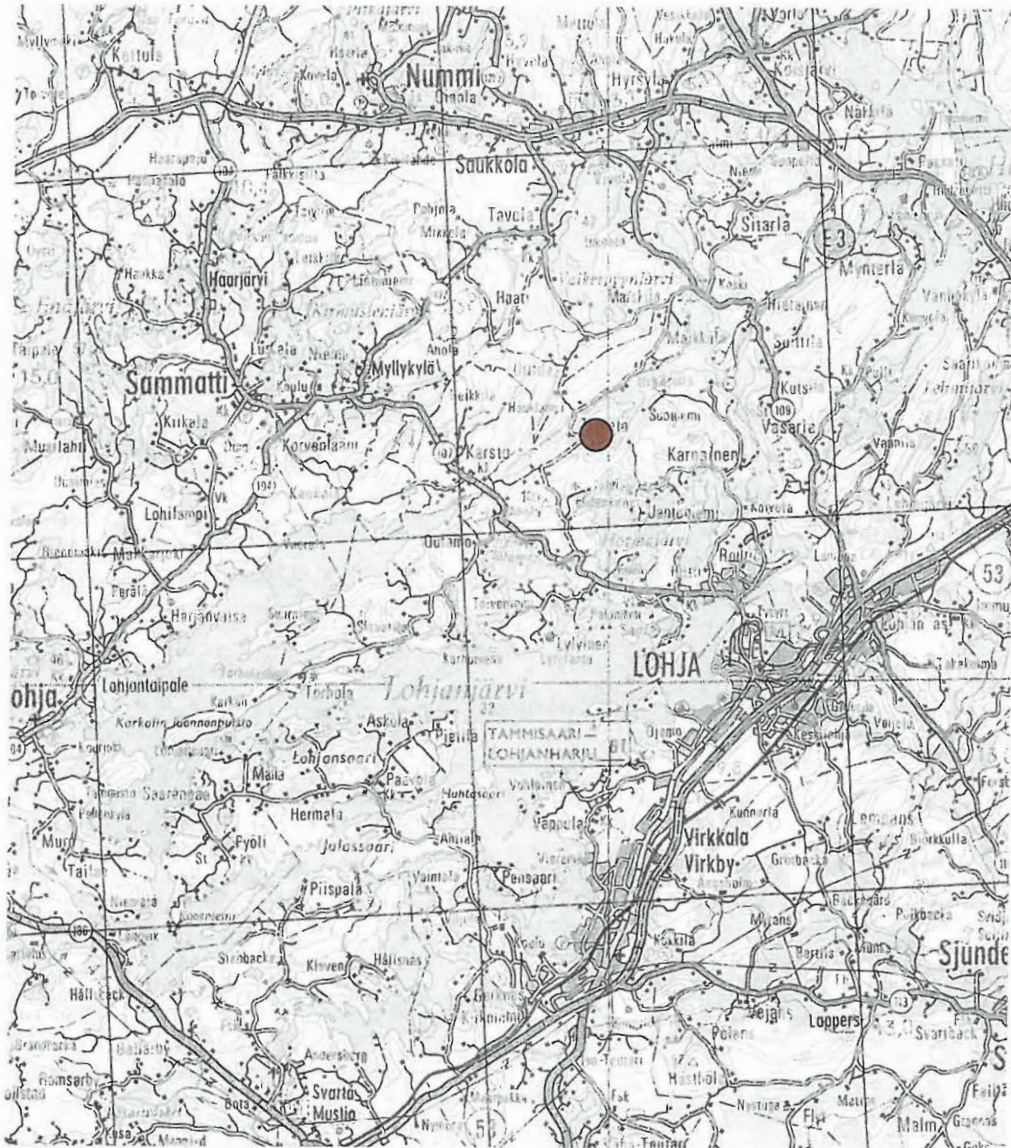
Neg.nro	Kuva	Aihe, suunta	Pvm
136035	1	Talpelan kylätontti. Töitä aloitetaan. NE-SW.	30.9.2004
136036	2	Talpelan kylätontti. Koekuoppa kaivettuna saveen. NE-SW.	30.9.2004
136037		Talpelan kylätontti. Koekuoppa kaivettuna saveen. NE-SW.	30.9.2004

Dialuettelo

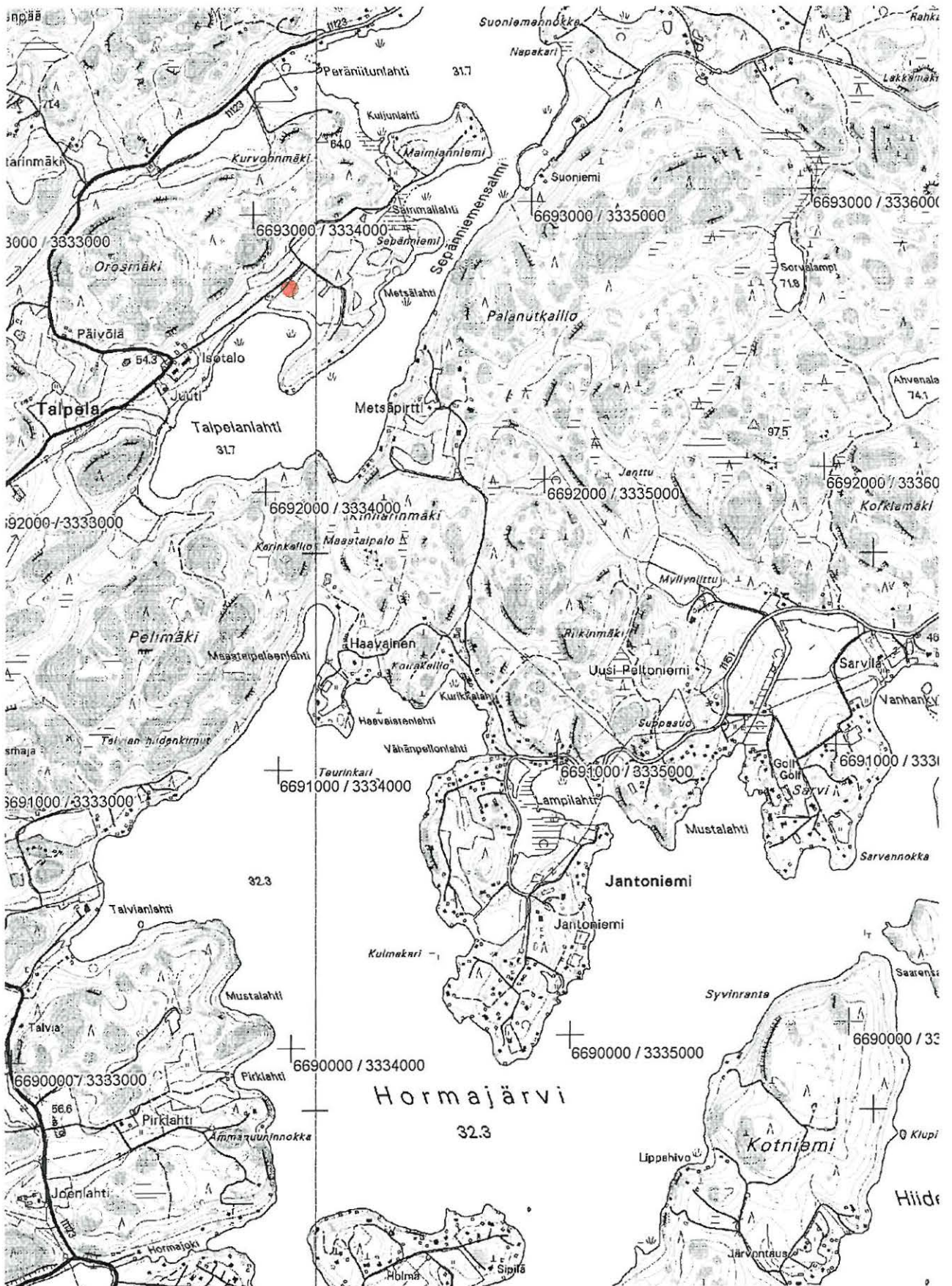
Kuvaaja: Petro Pesonen 2004

Nro	Aihe, suunta	Pvm
54729	Töitä aloitetaan. NE-SW.	30.9.2004
54730	Koekuoppa kaivettuna saveen. NE-SW.	30.9.2004

Ote GT-kartasta 2 (1977). Mk. 1:200 000. Talpelan kylätontti merkitty punaisella ympyrällä.

Lohja Talpelin kylätontti – kaivauspaikka merkitty punaisella ympyrällä. Ote peruskartoista 2023 10 SAMMATTI ja 2041 01 LOHJA (1:20 000).

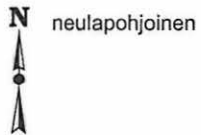
LOHJA TALPELAN KYLÄTONTTI

Petro Pesonen 2004

YLEISKARTTA

Mk 1:1000

0 40 m

peltoa

suunniteltu tieura

koekuoppa

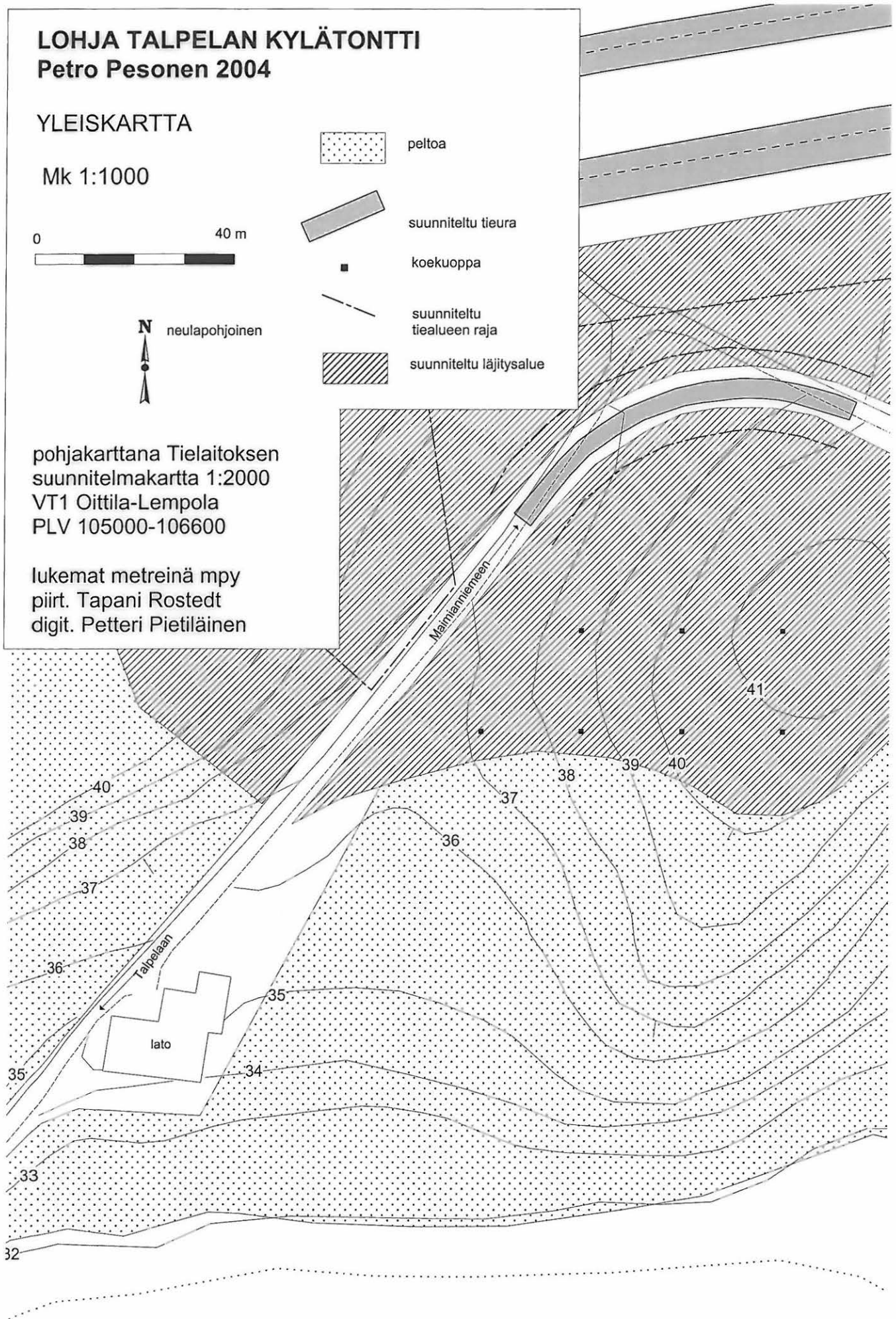
suunniteltu
tiealueen raja

suunniteltu läjitysalue

pohjakarttana Tielaitoksen
suunnitelmakartta 1:2000
VT1 Oittila-Lempola
PLV 105000-106600

lukemat metreinä mpy
piirt. Tapani Rostedt
digit. Petteri Pietiläinen

Talpelanlahti 31.7

Lohja Talpelan kylätontti

*Kuva 1. Töitä aloitetaan. NE-SW.
30.9.2004. (f. 54729). Foto: P. Pesonen
2004.*

*Kuva 2. Koekuoppa kaivettuna saveen.
NE-SW. 30.9.2004. (f. 54730). Foto: P.
Pesonen 2004.*

